

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ד' שבט תש"פ | דף היומי בבלי: ברכות כז.

דף היומי בהלכה: מסימן תנ"ג סעיף ב' עד סעיף ד'.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ז' 'ולפעמים זוכה' עד פרק ז' 'וכזה איתא'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק א משנה ט עד פרק א משנה יד

איך שהוא שמע את התאריך כ"ז בשבט - הוא קפץ... | לא יאומן: "שלחו אותי לבקש מהגרמנים שישלחו טנקים להגן על יהודי העיר" | היחיד שנוכח בחדר חושף את פרטי השיחה הסודית בין שני האדמו"רים בירושלים | 1816

הסיפור היומי

הת"ח לא הרפה: "תבין, זה מוטל עליך בדיוק כמו שזה מוטל עליי. יש כאן אברך בעל משפחה ענקית שעורך בר-מצווה בכ"ז שבט, ואין לו כסף אפילו לתפילין..."
איך שהלה שמע את התאריך כ"ז שבט - הוא קפץ...

אמונה מחוללת נסים

שמכיון שתדיר פונים אליו בבקשות מסוג זה, הוא אינו יכול להפריע להוריו כל הזמן! אך מיודענו לא הרפה: "תבין, זה מוטל עליך בדיוק כמו שזה מוטל עלי, קח בחשבון שיש כאן אברך בעל משפחה ענקית שעורך בר-מצווה בכ"ז שבט ואין לו כסף לתפילין ובוודאי לא לשאר ההוצאות..."

איך שהוא שמע את התאריך כ"ז שבט, הוא קפץ, יצא מבית המדרש וחזר אחרי כמה רגעים ובישר שיש לו את הסכום הנדרש לתפילין הכי מהודרות...

מה קרה? הוא נזכר שאביו ג"כ עורך בדיוק אז בר מצווה לאחיו, ומזה חודשיים הוא מחפש אברך שעורך בר-מצווה ביום כ"ז שבט, כדי לרכוש את התפילין עבורו, ובאמת שגם את סעודת המצווה חיפש לשלם, אלא שהקופה של צדקה באיזור מגורי אביו כבר דאגה למצוא איזה אברך שיערוך את הבר-מצווה לבנו באותו יום, אבל תפילין אותו אחד כבר רכש, וכעת שמח אביו להשלים את מצוותו.

(מאמרי עינינו גל, אוסף גיליונות וארא תש"פ)

ח"א שליט"א סיפר לי השבוע מעשה פלא. ניגש אליו אברך בעל משפחה ענקית, וסיפר לו שלפני תחילת השנה נולד לו ילד, ולכן רעייתו לא יכלה לפתוח את הגן הפרטי שבביתם, כך שירדו לו בחודשים האחרונים 7700 ש"ח מההכנסות, וכעת בכ"ז שבט הוא אמור לערוך בר-מצווה לבנו, והסופר מתקשר שהתפילין מוכנות, והוא לא מסוגל לספר לבנו שאין לו כסף לשלם.

כעת, אמר, הוא רוצה לדעת האם גם במצב כזה מותר לו להמשיך ללמוד, או שמא עליו לחשוב על עיסוק מהצד. "מחד, אני אברך רציני; מאידך, סכום כזה שחסר כל חודש לסל המשפחתי, ובפרט ערב בר-מצווה, זהו סחרור כלכלי לא פשוט", סיים את שאלתו.

ענה לו אותו ת"ח כך: "אינני יכול לתאר לעצמי עמידה בניסיון כזה, אך ברור לי שיש אברכים שמסוגלים להגיע לדרגה של אמונה חזקה אפי' במצב כזה!". הלה סבר וקיבל ושב לגמרא.

תיכף בגמר השיחה ניגש אותו ת"ח לאחד מן הלומדים שהוריו אמידים ביותר, ושאל אותו אולי הוא יכול לפנות להוריו באיזו בקשה לעזרה מנימלית בעד האברך. ענה לו הלה ביבושת,

"בשעת חזרת הש"ץ הגיעו הגרמנים לחצר הישיבה, והיו מסתכלים בחלונות, ונפל עלינו פחד נורא", מתאר הגרמ"מ שוואב זצ"ל. מרן ראש הישיבה, בראותו את פחדם של הבחורים, עלה לבימה, דפק והכריז בקול: "כבר אמרתי שלא להפסיק!"

מי היה מאמין שגדוד גרמני ישלח טנקים כדי להגן על יהודים?? - 11 הימים הפלאיים שחווה העיר קמניץ בראשית מלחמת העולם השנייה, בזכות 'פסק ההלכה' של מרן הגרב"ב ליבוביץ זצ"ל

בער וחיכו למוצא פיו. והנה, לפתע יוצא ראש הישיבה ומכריז: "הרבה (הוא מרן הגר"ח מברסק זצ"ל) היה אומר, ש'שב ואל תעשה' אינו סתם עצה טובה או הנהגה ישרה, זה הוא פסק הלכה!" - דהיינו, שבניגוד למה שאפשר לחשוב, שכאשר אין צד חד משמעי לכאן או לכאן, אזי יש עצה טובה שקוראים לה 'שב ואל תעשה', אין הדברים כך! 'שב ואל תעשה' הוא פסק של ממש. לכן, במשך השעתיים שהסתגר בחדרו, חקר רבינו אם הבריחה לברסק נחשבת כ'ודאי הצלה', או שהיא רק בגדר ספק, והכריע שמדובר בספק, וכיון שכך 'שב ואל תעשה' - עדיף!

עכשיו כדאי לשמוע, ממשיך הרב שוואב ומספר, את הנסים והנפלאות שיצאו מהפסק הזה.

בראש השנה, לפני תפילת מוסף, כבר היה אפשר לשמוע בחוש שהצבא הגרמני נכנס לעיר קמניץ. קול שעטת הטנקים נשמע כבר מרחוק, והפחד בקרב בני הישיבה גבר והלך. מנהלה הרוחני של ישיבת קמניץ, רבי נפתלי לייבוביץ זצ"ל, שהיה בעל התפילה במוסף, ניגש אל מרן רבי ברוך בער ושאל האם להתפלל מוסף. הגרב"ד השיב בפסקנות: להתפלל.

לפני חזרת הש"ץ אפשר היה כבר לשמוע שהגרמנים קרובים להיכיל הישיבה, והמשגיח ניגש שנית אל ראש הישיבה ושאל האם כדאי להתחיל את חזרת הש"ץ, אם עוד מעט יהיו נאלצים להפסיק? והגרב"ד השיב: להתחיל, ולא להפסיק את התפילה!

בשעת חזרת הש"ץ הגיעו הגרמנים לחצר הישיבה, והיו מסתכלים בחלונות, "ונפל עלינו פחד נורא", מתאר הגרמ"מ שוואב זצ"ל. מרן ראש הישיבה, בראותו את הפחד של הבחורים, עלה לבימה, דפק והכריז בקול: "כבר אמרתי שלא להפסיק!" -

האמת היא, אמר הגר"י זילברשטיין, שלא נתקלתי מעולם בסיפור זה, למרות שבמשך השנים הזדמנו לידי סיפורי שואה רבים.

וראה זה פלא: במשך 11 ימים שהו הגרמנים בקמניץ, ולא נגעו לרעה באף אחד מן היהודים. אדרבה, היו מכבדים את היהודים. ופעם אחת, סיפר המשגיח, בא חייל גרמני אל ביתי, דפק בנימוס וביקש מאשתי לבשל לו ביצים. לאחר שעשתה את מבוקשו, ביקש לשלם לה על השירות, אבל כמובן שאשתי לא לקחה.

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (שמות יא, ז)

מי ששומע לקול חכמים בדברים כאלה שהציות אינו מביאו לידי נסיון גדול, אין הוא עדיין בגדר צייתן, משום שבמקרה כזה הוא אינו מקריב הרבה מעצמו, שהרי איזו בעיה יש לו לשמוע בקול החכם, אם הדבר אינו דורש ממנו מאומה... אבל כאשר האדם מגיע אל החכמים ושואל בעצתם בענין פלוני, או כשמדובר בהוראה ציבורית הדורשת מהאדם להקריב מעצמו - במקרה כזה יש כבר כאלה המוכנים רח"ל 'לחשוב פעמיים' אם לשמוע בקולו של החכם. ודי בזה כדי להציבו בתוך תוכה - של קבוצת מְבַיְתֵי ה"ח.

לפנינו סיפור מופלא עד מאוד - שח הגר"י זילברשטיין שליט"א - שכמותו לא שמעתי מעודי, ממנו אפשר ללמוד שהציות המוחלט לדעת תורה מביא גם להצלת חיים - פשוטו כמשמעו. פרטי הסיפור, המובא בספר 'מאמר מרדכי' של המשגיח הגה"צ רבי מרדכי מנחם שוואב זצ"ל, ילמדונו גם על עיניהם הצופיות של גדולי ישראל האמיתיים, ועד כמה ניתן באמת לסמוך על כל הוראה היוצאת מפייהם, הלכה למעשה!

הגרמ"מ שוואב מתאר בספר הנ"ל את האירועים שהתרחשו בתחילת מלחמת העולם השנייה, בסוף ימי חודש אלול, כאשר הצבא הגרמני היה כבר בדרכו להגיע לקמניץ, והתוכנית היתה שמקמניץ יעברו לעיירה בריסק.

אני זוכר את הרגעים הללו, לקראת ראש השנה, כאשר המתח היה נורא, כותב המשגיח. בנין הישיבה היה על הדרך מקמניץ לברסק, וראיתי שאנשים רבים בורחים לברסק עם עגלות טעונות ומזוודות על כתפיהם. הם העדיפו להימלט לברסק, כי עיירה זו היתה מוקפת חומה, וחשבו ששם יהיה יותר בטוח... מה עושים בני הישיבה בקמניץ? באים לשאול את פי מורם ורובם, מרן רבי ברוך בער זצ"ל, האם לברוח לברסק או לא.

הסיפור שלנו עוסק כאמור בתחילת ימי המלחמה, ונציין כאן בדרך אגב, שמרן ה'חזון איש' אמר שכל עוד רבי ברוך בער חי - לא יכלו הנאצים לעולל את הזוועות ביהודים.

המשגיח כותב, שלאחר שבני הישיבה הציגו את השאלה, הסתגר מרן ראש הישיבה בחדרו במשך שעתיים תמימות. במשך כל השעתיים הללו המתינו הבחורים לפני פתח ביתו של רבי ברוך

עוד מעט ייכנסו הרוסים, ואז נראה את הנהגתם ונוכל לומר את חוות-דעתנו עליהם”...

כיון שכפי שסיפרנו הגרמנים תפסו רק את בתי התיפלה של הגויים, הרי כשיצאו מהעיר חששו היהודים שעכשיו הגויים הפולנים של קמניץ יבצעו בהם פוגרומים, ויטענו ששיתפו פעולה עם הנאצים וכיוונו אותם אל בתי התיפלה. הרב שוואב, שהיה יליד גרמניה וידע את השפה הגרמנית, נשלח אפוא אל הגרמנים שכבר עזבו את העיר כדי לבקש מהם לשלוח כמה טנקים להגן על היהודים!!! והגרמנים הסכימו, ושיגרו טנקים לקמניץ, להגן על היהודים!!!

מישהו שמע פעם דבר כזה? שהגרמנים יגנו על היהודים???

- והכל, מסיים המשגיח, בגלל פסק-ההלכה שהוציא מרן רבי ברוך-בער ש'שב ואל תעשה עדיף! ובגלל שכל אנשי קמניץ צייתו לדבריו של ראש הישיבה, והאמינו בדבריו ובפסקיו בצורה מוחלטת, זכו שהגרמנים הפכו למגיני היהודים. כי היסוד הוא, שהכל הולך אחר התורה, ואם מציינים לה ולנושאי-דגלה, זוכים לנסים שכאלה!

(קול ברמה' - בטאונה של רמת אלחנן, שבט תש"פ)

הגרמנים גם שילמו לבני הישיבה כסף כדי שיוורו להם את הדרך לבריסק, שהיתה במרחק 15 ק"מ מקמניץ, והדרך לשם ארכה שעתיים בעגלה. הגרמנים תפסו לצרכיהם רק את בתי התיפלה של הגויים, ולא נגעו לרעה באף בית כנסת או בית מדרש. סדרי הישיבה נמשכו אפוא כרגיל, בין בתפילה ובין בלימוד.

בוקר אחד נעשה רעש בישיבה, כאשר כמה גנרלים נכנסו אל תוך בית המדרש. אבל הנה ראה זה פלא נוסף, שהם עמדו בפתח כ-10 דקות והלכו להם כלעומת שבאו...

המשגיח סיפר, שלפני שהגרמנים עזבו את קמניץ, ניגש אחד מהם אל אחד מבני הישיבה, שהיה בן-אחותו של ראש הישיבה, ושאל אותו: "תגיד לי, מי לדעתך גדול יותר, היטלר או סטאלין?..." הלה לא ידע מה להשיב, שכן לאחר צאתם של הגרמנים מן העיר היו אמורים הרוסים לתפוס את מקומם, כך שאם יענה שהיטלר גדול יותר, יכעסו הרוסים, ואם יענה שסטאלין יותר גדול, יעורר את חמת הגרמנים העומדים לפניו כעת.

היתה לו סיעתא דשמיא, והוא השיב בחכמה ואמר: "עד עכשיו ראינו רק את הנהגת הצבא הגרמני, מפני שהם כבשו את העיר, ולכן אפשר לומר שהיטלר יותר גדול..." (ימח שמו וזכרו).

דקה מתוקה - 60 שניות על הדף היומי

איזו הלכה מיוחדת נפסקה לרשב"י?

ברכות דף כז

”ואותו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הוה”

(יא:) ”מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחי וחבריו, שתורתן אומנותן. אבל כגון אנו - מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה”. א”כ, כשאותו תלמיד - הלא הוא רשב”י - שאל את רבי יהושע אם תפילת ערבית רשות או חובה, ענה לו רבי יהושע שעבורו היא רשות, אבל אחר כך כששאל השואל, שלא היה זה רשב”י, אמר לו שעבורו היא חובה. ולכן מציינת הגמרא בסוף אותה מעשה: ”ואותו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הוה”.

בסיפור עם רבי יהושע ורבן גמליאל, צריך להבין איך הכחיש רבי יהושע בבית המדרש את דבריו הראשונים שאמר תפילת ערבית רשות, ואמר לר”ג שאין מי שחולק עליו שהיא חובה. ואין לומר שבאמת חזר בו, שהרי הלכה כרבי יהושע דאמר רשות, וכן כתבו התוספות. וכן יש להבין מה שמסיימת הגמרא בסוף כל המעשה בדף הבא - ”ואותו תלמיד רבי שמעון בן יוחאי הוה”. מהי הנפק”מ בזה? ובספר 'מעשה רוקח' כתב ליישב, על פי דברי הגמרא בשבת

"פעם אחת שאלתי אותו: מהו סוד ההצלחה להשיב רבים מעוון? מהי הדרך שהדברים יתקבלו על לב שומעיהם? - במקום תשובה, סיפר לי סיפור מדהים שהתרחש איתו..."

כוחה העצום של אהבת ישראל - מעשה ששמע הגרי"ד גרוסמן שליט"א מפיו של הגה"צ המקובל רבי ישראל יצחק משי זהב זצ"ל

לא אירע דבר. גם בשבת השנייה והשלישית חזר הדבר על עצמו. רבי ישראל יצחק שמארח כאן משפחה בחינם אין כסף - שותק ולא מעיר להם על חילול השבת ועל הצער שהם גורמים לו בתוך ביתו שלו. אדרבה, תחת זאת השיב טובה תחת רעה, וביודעו את מצבו הקשה של אבי המשפחה שהיה נפח במקצועו, היה משגר אליו קליינטים ומפציר בהם שיעשו את עבודתם אצלו. כך ללא אומר דברים, התגוררה משפחה שאינה שומרת תורה ומצוות במשך פרק זמן ארוך לצידה של משפחה חסידית שורשית, כשרק וילון קל מפריד ביניהן ודרך חיים שונה לחלוטין. "אתה מכיר את רב פלוני?" שאל אותי לפתע רבי ישראל יצחק זצ"ל. בוודאי, עניתי. הרי הוא מגדולי התורה בירושלים, הוספתי. "אז תדע לך שהרב הנכבד הזה, הוא בנו של אותו אחד שהתגורר בביתי", אמר לי רבי ישראל יצחק לתדהמת, והמשיך וסיפר: "בוקר אחד השכן החילוני חצה את מפתן הווילון וביקש תפילין. בשמחה, עניתי וקמתי במאור פנים לעזור לו בהנחת התפילין. לאחר שסיים להתפלל וחלץ את התפילין אמר לי השכן: 'תמיד שנאתי את הדת. שנאה גדולה מאד. שנאתי העבירה אותי על דעתך, עד שבחוצפתי הגדולה החלטתי להציק לך בשמירת השבת. אתה בחרת בשתיקה. גם כשהדבר חזר על עצמו כמה וכמה פעמים שתקת, ותמיד דיברת איתי במאור פנים, ואף דאגת לפרנסתי. הבוקר אמרתי לאשתי: אם היהדות היא זאת שמחנכת אותו להמשיך ולהיטיב למי ששייב לו רעה תחת טובה, אני רוצה להיות חלק ממנה'.

"כך עם הזמן", המשיך רבי ישראל יצחק וסיפר, "חזר השכן בתשובה שלימה, ובנו זה שהתחנך בישיבה קדושה זכה והינו תלמיד חכם גדול".

(גיליון 'אהבת ישראל' וארא תש"פ)

סיפר הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א רבה של מגדל העמק: "בכל ערב ראש חודש הייתי עולה למעונו של הגה"צ המקובל רבי ישראל יצחק משי זהב זצ"ל. הוא התגורר בקיסטון דל בשכונת קטמון ורבים נהרו לפתחו, מבקשים שיביט בידם ויפענח צפונותיהם. הבין הוא מאד בשרטוטי כף היד. במשך שנים ארוכות היה הוא הכתובת לכל איש שביקש לבחון את מזלו. במאור פניו ובמתק שפתיים נפלא, זכה וקירב הוא המונים לאבינו שבשמים. פעם אחת שאלתי אותו: מהו סוד ההצלחה להשיב רבים מעוון? מהי הדרך שדברינו יתקבלו על לב שומעיהם? במקום תשובה סיפר לי סיפור מדהים שהיה איתו.

בתחילת נשואיו התגורר הוא בעיר יפו העתיקה. משגדל בנו רבי חיים דוד זצ"ל והיה צריך ללמדו תורה, הגר לתל אביב רבתי, סמוך ונראה לבית מדרשו של הרבי מבעלזא ברחוב אחד העם, שם התחנך הבן בתלמוד תורה החסידי. בעוד ביפו היתה להם דירה נאה, הרי שבמרכז תל אביב הסתפקו בדירה קטנה בת שני חדרים למען חינוך הילדים.

ביום בהיר אחד פגש אותו אדם שאינו שומר תורה ומצוות ואמר לו: "זה עתה נזרקתי מביתי עם ילדי לרחובה של עיר". רבי ישראל יצחק הזדעזע וריחם עליו מאד, ולאחר עידוד קצר ביקש ממנו להתלוות עמו הביתה. מיד בהיכנסו לביתו אמר לרעייתו הרבנית: "מצווה גדולה הזדמנה לנו, לארח משפחה שלימה בביתנו, חדר אחד לנו וחדר אחד להם". מאותו יום חלקה משפחת משי זהב את דירתה הקטנה עם המשפחה ההיא.

ליל שבת. פני רבי ישראל יצחק זוהרות. הוא מקדש על היין ומשורר בנעימה זמירות שבת. לפתע בוקעים מהחדר הסמוך קולות צורמים של מכשיר הרדיו. בני המשפחה ניסו למחות, אך רבי ישראל יצחק השתיק אותם מיד והמשיך בשירת השבת כאילו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"כל מי שהיה בחדר יצא החוצה, אך אני נשארתי בפנים. הרבי מאוטוואצק סימן באצבעו עלי בפני רבנו זצ"ל, כמבקש לומר לו שיצווה אף עלי לצאת מהחדר, אלא שרבינו נענה לעומתו: לא נורא, הוא יכול להישאר..."

מה קרה ליהודי פולין? - השיחה הסודית בין שני הצדיקים בשנת תרס"ו בירושלים

עצמו מאין רואים שלא יראו את עבודתו הנשגבה והטמירה, ובכל זאת ראו על פניו שמחה יתירה בבוא הרדצ"ש אליו. הוא שמח לקראתו וביקש מיד לדבר עמו דבר סתר בפרטיות, והוסיף לבקש ממנו שיצווה לכל מלוויו שיצאו מהחדר.

"כל מי שהיה בחדר יצא החוצה, ואני נשארתי בפנים החדר לשבת על מקומי. הרבי מאוטוואצק סימן באצבעו עלי בפני הרדצ"ש, כמבקש לומר לו שיצווה אף עלי לצאת מהחדר, אלא שהרדצ"ש נענה לעומתו: 'שאת נישט, ער קען בלייבן' [-לא נורא, הוא יכול להישאר]. הוא ציווה למשמשו שייצא אף הוא מהחדר ויסגור את החדר מבחוץ.

"היה זה בשנת תרס"ו, שנה אחת טרם הסתלקותו של הרבי מאוטוואצק. באותם ימים שפרצה בפולין תופעת הריבליציה של ה'בונדיסטים' ודומיהם. פתח הרבי מאוטוואצק את פיו והביע את צערו לפני רבינו הרדצ"ש על המצב דאז של יהדות פולין המעטירה, שהגיעו הדברים לידי כך ש'בת קמה באמה וכלה על חמותה ודיברו על ה' ועל משיחו', ואפילו בבתי החסידים החשובים ביותר היו כאלו מיוצאי חלציהם שסטו מן הדרך הישרה רח"ל, ושאל את הרדצ"ש מה לטעמו הסיבה לכך שהמצב בפולין התדרדר באופן כזה, הלא יהדות פולין היתה כה יפה ומפוארת מאות בשנים. הרבי מאוטוואצק כ"כ הצטער על כך, עד שהביע את צערו לפני רבינו בלשונו הטהור (בתרגום מאידיש): 'אינני יכול להיזכר מפולין ולדבר ממנה בלי שאבכה על מצבה העכשווי, שנהיה בבחינת 'בת קמה באמה וכלה בחמותה ודיברו על ה' ועל משיחו'.

"כשמוע רבינו הרדצ"ש את דבריו פתח וענה את תשובתו המפליאה: 'סבור הנני שהמקור לזה הוא על פי מה שכתב הרמב"ם באגרתו המפורסמת [הובאה בספה"ק 'דגל מחנה אפרים' פרשת עקב] שכיון שאוכלים דברים לא כשרים ונכשלים בטריפות, עולים החלקים הפסולים של המאכלים מהקיבה אל המוח, וכתוצאה מכך משתבש המוח והאנשים האוכלים את המאכלים משתבשים בדעות כוזבות ובכל מיני פסלנות, ע"כ תוכן דברי הרמב"ם באגרתו.

"והנה", המשיך הרדצ"ש את דבריו, "בפולין, הרי מאז ומתמיד לא היה מצב בבתי היהודים החרדים לדבר ה' שיוכנסו לתוך הבתים מאכלים שאינם כשרים, כי היו נזהרים ביותר על

השבוע, ביום ב' בשבט חל יומא דהילולא של האדמו"ר הרה"ק רבי שמחה בונם מווארקא-אוטוואצק זי"ע, בנו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא זי"ע, שעלה בסוף ימיו להשתקע בארץ ישראל.

סיפר הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל, כי בעת בואו של הרבי מאוטוואצק לארץ בשנת תרס"ו, התאכסן תחילה בדירתו של הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זצ"ל, שהתגורר אז ב'גולאנ'עס חצר' שבמרומי ירושלים העתיקה (לימים שכנה שם ת"ת וישיבת 'חיי עולם'). תקופה קצרה לפני עלייתו של הרבי מאוטוואצק טלגרמה להרדצ"ש בה הודיעו על כך וביקש להתאכסן בביתו, והרדצ"ש כמובן נענה לבקשתו ושמח לקראתו בבואו אליו (הרדצ"ש זצ"ל ציין אז כי הוא זוכר את הרבי מאוטוואצק עוד מימי ביקורו בווארקא אצל אביו זי"ע, והוא אז בחור צעיר לימים כבן ט"ז).

היה זה למחרת יום הפורים כשבא הרבי מאוטוואצק להתגורר בדירתו של הרדצ"ש בירושלים. ביום הפורים, ציין רבי שמואל אהרן, זכור לי כי רבינו הרדצ"ש היה בגילופין לאחר ששתה יין כמצוות היום והזכיר את בואו הצפוי של הרבי מאוטוואצק למחרת היום, ובצחות לשונו אמר: "הנני מביא מחר אַ רֶעֶבֶץ בגבולך" (על משקל הפסוק בפרשת בא לגבי מכת הארבה שבעשר המכות "הנני מביא מחר ארבה בגבולך"), והתכוון לרמוז על כך ש'רבי עומד לבוא מחר אליו להתאכסן בתוך ביתו...

לאחר השבת הראשונה, ביום ראשון או שני, עבר הרבי מאוטוואצק להתגורר בדירה ב'הכנסת אורחים' שבשכונת בתי מחסה בירושלים, שעלות השכירות שלה היתה לירה טורקית. דירה זו היתה למעשה חדר אחד גדול עם רהיטים. בהיותו בהכנסת אורחים היו חסידי ירושלים באים אליו ומסתופפים בצילו. "אני", ציין רבי שמואל אהרן, "היתה לי הערכה מיוחדת אליו, כי אבי (הרה"ח רבי בן ציון וובר זצ"ל) אף הסתופף בצילו רבות בעת ביקורו בפעם הראשונה בארץ ישראל, כעשרים שנה לפני בואו להתגורר בירושלים, ולכן הלכתי אף אני אז כשאר החסידים להסתופף בצילו".

רבינו הרדצ"ש זצ"ל הגיע אף הוא לבקרו שם, ועל כך מספר רבי שמואל אהרן זצ"ל: "הרבי מאוטוואצק היה מדבר מעט מאוד ולא ראו עליו גדולות ונפלאות כמו צדיקים אחרים, כי הסתיר

אסורים, וזו סיבת מצבה של פולין שאף מבני הטובים סטו מן הדרך רח"ל.

"כאמור", הפטיר הרש"א, "היה הרבי מאוטוואצק מדבר מעט מאוד, אולם באותה שעה הבחנתי בו שהוא קיבל את דברי רבינו שקלע אל המטרה והצביע על הסיבה הנכונה והאמתית. אחר כך פתחתי את הדלת וכולם נכנסו, אבל בעת שיחה זו לא נכח איש זולתי והשתדלתי לקלוט אות באות את דבריהם.

(הרה"ח רבי שמואל פרוש שליט"א, גיליון 'אהל מועד' - לעלוב. רשם מפיו: הרב אהרן גלבשטיין)

כל המאכלים שיהיו בתכלית הכשרות, והכל נעשה בכל מיני הידורים ע"י הרבנים והשוחרים ושאר כלי הקודש. אבל בתקופה האחרונה החלו בפולין להשתמש ב'שימורים' המלאים בבשר ודגים וכדו', אותם מייבאים מאמריקה [שבימים ההם היה מצב היהדות שם בכי רע ואף מצב הכשרות היה מפוקפק ביותר] אל כל רחבי פולין, ונכנסים אף לתוך בתיהם של היהודים החרדים, וברבים מהמאכלים האלו יש טריפות ומאכלות אסורות וכדו', ולכן נטמטמו המוחות של חלק מהיהודים שנכשלו במאכלים

יומא דהילולא

כשנכנסו לחדר, פנה הבבא סאלי זצ"ל לראש הישיבה זצ"ל ואמר לו נחרצות כהאי לישנא: "דע לך, כי עת זו היא עת רצון בשמים, ויש לי הכח לפעול עבורך ישועה גמורה בענין הנצרך לך!"...

מדוע בחר ה'בבא סאלי זצ"ל להשתקע בנתיבות? ביקור הפרידה המרגש בישיבת 'הנגב' כשבועיים לפני הסתלקותו, והגילוי המרעיש שחשף בפני ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישכר מאיר זצ"ל ביום הולדתו ה-92 | ליומא דהילולא ד' בשבט

צבי אריה אדלר

והתקבל בכבוד כיהא וכיאות, ואז שקעו השניים בשיחה תורנית מעמיקה שהתארכה לכדי זמן ארוך. לאחר שיצא הבבא סאלי מן המפגש ניכרה על פניו קורת רוח מרובה והוא הודיע למקורביו כי ההחלטה גמלה בליבו להתגורר בנתיבות, באומרו: "הוא אמנם לא שכנע אותי בנושא אודותיו שוחחנו, אולם אם יש כאן תלמיד חכם מופלג שכזה, חפץ אני להתיישב כאן".

שנים רבות חלפו מאז אותו מפגש, והנה ביום אחד היתה שעת הכושר ומצאתי אותה ראויה לשאול את ראש הישיבה זצ"ל אודות הנושא שעליו נסובה שיחתם באותם רגעים מלאי הוד.

ראש הישיבה העלה על פניו חיוך רחב, אותו חיוך לבבי הזכור היטב לכל תלמידיו, וסיפר כי ה'בבא סאלי' רצה לשמוע את חוות דעתו האם נתיבות נכללת באותם חלקים של ארץ ישראל שנתקדשו גם בקדושה שניה, או שמא לא זכתה להתקדש על ידם וחלה עליה רק קדושה ראשונה. הם דנו באריכות בדברי התוס' ד"ה 'ואשקלון כדרום' בריש מסכת גיטין ונשאו ונתנו בשיטות השונות, כמו דברי רבי אשתורי הפרחי בספרו 'כפתור ופרח' ועוד. דעתו של ראש הישיבה נטתה לצדד כי העיירה וסביבותיה נתקדשו בקדושה שניה, נוכח דעתו של הבבא סאלי, שלא שוכנע. ואז, לקראת הפרידה וסיום השיחה, ציין בפניו ראש הישיבה את דעת הריטב"א על אתר, הסובר כי גם אם נסבור שקדושה שניה ליכא - סוף סוף חיבת ארץ ישראל בוודאי ישנה על הסביבה. נוכח דברים אלו נרגש ה'בבא סאלי' וגמר אומר בליבו לקבוע את משכן חצרו בנתיבות.

מפגש זה היה מפגש ראשון מבין רבים שהתקיימו בעקבותיו,

זכתה העיר נתיבות, ואחד ומיוחד משרפי מעלה, ה"ה סבא קדישא ישראל אשר בך אתפאר סידנא בבא סאלי זצוק"ל איווה לקבוע בה את משכנו. עם הגיעו ארצה התגורר הבבא סאלי זצ"ל בעיירה יבנה, אולם החליט לקום ולעזוב אותה באורח פתע, לאחר שמאן דהוא התבטא באוזניו שלא כהוגן על אור שבעת הימים הבעש"ט ותלמידיו הקדושים זי"ע. הוא החל לתור אחר מקום אחר לגור בו, ובחן מספר אפשרויות, אולם לבסוף נפל הפור על העיירה נתיבות, שהיתה מרוחקת ביותר מכל הריכוזים הגדולים. רבים תממו על מה ולמה בחר דווקא בה. הגם שמי יבוא בסוד קדושים ומי יוכל להתחקות אחר טעמיו ונימוקיו של אותו צדיק, שהיה כולו סוד לפני מסוד, אולם התבטאות שנשמעה מפיו תסייע בידינו לחשוף לפחות פן אחד שהביאו לאותה החלטה. היה זה כאשר ביקר בעיירה כדי לתהות על קנקנה. רבים מבין פרנסיה וראשיה חפצו לפגוש בו ולשבח בפניו את עיירתם. הם הדגישו בפניו את מעלותיה השונות וניסו לחפות על המגרעות. אלא שאותו צדיק, שהיה כידוע כל כולו להבת אש שלהבת דבוקה וחשוקה בתורה ועמלה, חפץ לשמוע פרטים דווקא על הישיבה - ישיבת הנגב בראשותו של הגאון הגדול רבי ישכר מאיר זצ"ל, ששכנה באותם ימים בצריף עלוב וכמעט מט ליפול, שהיה בבחינת 'ביום אחזני חורב וקרח בלילה'.

לאחר ששמע על הישיבה הביע בפני מלוויו את חפצו להתראות עם ראש הישיבה, אשר זכה לייסד ולטפח מקום תורה שכזה בלב ליבה של השממה הרוחנית. ה'בבא סאלי' הגיע אל ראש הישיבה,

התרגשות רבה. תלמידי הישיבה שראו מולם את דמותו של רבינו בגלימת השבת וכל דמותו כמראה מלאך האלוקים, חרדו לקראתו והקבילו אותו ביותרת הכבוד. הוא התיישב בהיכל הישיבה וביקש לברך את כל התלמידים. הבחורים והאברכים עברו לפניו בזה אחר זה והוא בירכם בפנים צוהלות וקורנות והעניק לכל אחד מהם ביד קדשו שטר כסף.

כל הנוכחים חשו כי הם נוכחים במעמד רב הוד, אולם איש מהם לא אבה להאמין כי ביקור זה הינו למעשה ביקור פרידה של רבינו מן הישיבה הק' ותלמידיה.

לאחר שסיים לברך את תלמידי הישיבה, נכנס רבינו יחד עם ראש הישיבה לחדרו שהיה ממוקם סמוך לבית המדרש, ושם הסתגר עמו למשך כמה רגעים. שנים ארוכות לאחר אותו ביקור זכינו לשמוע מפי אחד מגדולי תלמידי ומקורביו של ראש הישיבה זצ"ל, ה"ה הרב הגאון רבי ראובן חלא שליט"א, משגיח בישיבה הק', שהיה היחידי אשר נכח בחדר מלבד רבינו וראש הישיבה, עד מה נאדר היה המעמד שהתרחש בחדר הקטן באותם רגעי הוד.

ראש הישיבה זצ"ל סבל מקושי מסוים שהסב לו צער רב ויסורים קשים משך עשרות בשנים. והנה באותו ביקור אחרון פנה אליו רבינו בחדרו ואמר בצורה נחרצת ופסקנית כהאי לישנא: "דע לך, כי עת זו היא עת רצון בשמים, ויש לי את הכח לפעול עבורך ישועה גמורה בענין הנצרך לך!"...

ה'בבא סאלי' תלה עיניו בראש הישיבה לשמוע את אשר בפיו, אך ראש הישיבה ענה מיד מבלי להסס כי אין הוא חפץ לדחוק את השכינה. "אם חפץ ה' יתברך להושיעני בדרך הטבע, מה טוב; ואם לאו, אקבל את גזר דינו באהבה מבלי לנסות ולהשפיע על החלטתו"...

קשה לנו לאמוד ולמדוד גדלות נשגבה שכזו, אולם רבינו, שהכיר בגדלותו של בן שיחו קיבל את הדברים ולא הוסיף לדבר בדבר עוד.

(מתוך כתבה ב'המבשר תורני' בא תשע"ד)

אולם יותר מכך, הוא היה תחילתה של ידידות מופלאה בין אותו צדיק קדוש וטהור שנתגדל על ברכי זקניו ורבותיו חכמי ארצות המערב, לבין אותו גאון וצדיק שנולד באשכנז והיה חניכם המובהק של גדולי ליטא ואסכולת המוסר הישיבתית. ידידות מוצקה זו הלכה ופרחה לה עם השנים והקיפה תחומים רבים. כך למשל היה בנוגע לסעודות המצווה הרבות שנהג ה'בבא סאלי' לערוך במעון קדשו כידוע. לעיתים היו אלו סעודות הילולה לצדיקי עליון אותן נהג לקיים בתאריכים קבועים וידועים, ולעיתים היו אלו סעודות שעל עריכתן ציווה באופן פתאומי ומפתיע. רבות מאותן סעודות התבשלו במטבח הישיבה, שעל התנהלותו וכשרותו סמך הצדיק בעיניים עצומות מתוך היכרותו עם ראש הישיבה ורבינה.

באחד הימים סיפר ראש הישיבה זצ"ל בוועד בלתי נשכח לקבוצת תלמידים אודות מאורע מצמרר שחוה. וכך סיפר: "יום אחד קרא לי הבבא סאלי אליו והזמין אותי לבקרו. מיהרתי לשים פעמי אל מעון קדשו והוא הקבילני בחיוך רחב ובסבר פנים שמח ביותר, וסיפר לי כי ביום זה חל יום הולדתו והוא בן 92. והנה, ממש היום - כך הוסיף לספר - התגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב וגילה לו כי הוא יזכה לראות את המשיח! אולם כשנתיים חלפו מאז אותו יום, והנה נפטר ונסתלק אותו צדיק לבית עולמו מבלי שזכינו לחזות בהתגלות משיחנו ובגאולה השלמה לה ייחל אותו צדיק כל ימיו".

התלמידים המשתוממים שאלו את רבם וביקשו ממנו לבאר להם פשר דבר, מה עלה בגורלה של אותה הבטחה פלאית. והוא ענה להם: אין לנו עסק בנסתרות, ומי יבוא בסוד ה' ובסוד עבדיו צדיקי עליון. אולם יתכן מאוד כי ההבטחה התקיימה כפשוטה, והוא זכה לראות את המשיח עוד בחיי חיותו!...

אחד המעמדים שנחרטו בלבבות בני הישיבה, היה כשבועיים לפני הסתלקותו לשמי רום. הוא הביע באוזני משמשיו את רצונו העז לעלות להיכל הישיבה ולברך את תלמידיה. משמשיו שידעו עד כמה חלש גופו, חששו מאוד מן הביקור, אולם הוא התגבר כארי, לבש את בגדי השבת ויצא לעבר הישיבה. ביקורו עורר

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

האם יוצאים ידי חובת אכילת מצה במצה שמעורב בה קמח אורז?

יהיה מהדגן.

אולם, בשעת הדחק ניתן לצאת ידי חובה במצה העשויה מחיטה ואורז אף אם אין בכל כזית מהחיטה בכל כדי אכילת פרס; ובתערובות האחרות - אף אם הדגן מהווה מיעוט בתערובת, אך בתנאי שיש כזית בכל כדי אכילת פרס.

[שו"ע תנג, ב, ומשנ"ב יד]

מצה העשויה מחיטה ומאורז - ניתן לצאת בה ידי חובת מצות אכילת מצה בליל הסדר, ולכתחילה יש להקפיד שבכל כמות של 'כדי אכילת פרס' (- כמות הנאכלת בתוך 2-4 דקות) שבמצה זו יהיה 'כזית' (33-50 סמ"ק, לשיטות השונות) מהחיטה. ובמצה העשויה ממיני דגן אחרים ואורז, וכן במצה העשויה מתערובת של חיטה או שאר מיני דגן עם קטניות - יש להקפיד שרוב הקמח

האם ניתן לאפות מצה מגרגרי חיטה שהתערבו בהם גרגרים 'מחומצים'?

ולמרות שלכתחילה אסור לבטל איסור בתערובת, מותר לטחון את הגרגירים, מפני שהמטרה היא הטחינה עצמה, ולא 'ביטול' החמץ; ויש שהוסיפו לבאר, שגרגרי החיטה מיועדים בכל מקרה לטחינה, וממילא לא ניתן להחשיב את מעשה הטחינה כמעשה של ביטול איסור בתערובת.

[שו"ע תנג, ג, משנ"ב יז, ושעה"צ כג; ביאורים ומוספים דרשו, 24]

גרגרי חיטה כשרים לפסח שהתערבו בהם גרגרים שהחמיצו מלחיות הקרקע וכדומה, וכמות הגרגירים הכשרים היא פי שישים מהגרגרים שהחמיצו - ניתן לטחון את התערובת לפני הפסח, ואזי החמץ בטל בתערובת; אך רצוי לאפות את המצות מקמח זה לפני הפסח, כיון שבאופן זה החמץ שבתערובת 'בטל' לכל הדעות.

מה דינה של חיטה שאכלו ממנה עכברים, צפורים או תולעים?

הציפורים.

וחיטה שכירסמוה תולעים - יש מי שכתב שדינה כגרגרים שנגסו בהם עכברים, שלכתחילה חוששים שהגרגרים החמיצו מחמת הרוק; אך רבים חולקים וסוברים שדינה כחיטה שניקרוה צפורים, ואין חוששים כלל להחמצת הגרגרים.

[שו"ע תנג, ג, משנ"ב טו-טז, וביה"ל ד"ה אם לא; ביאורים ומוספים דרשו, 20, וראה שם, 21]

גרגרי דגן שנגסו בהם עכברים - אין לחשוש שהחמיצו מחמת הרוק שבפי העכברים. ואם כמות הגרגירים הבלתי נגוסים אינה פי שישים מהגרגירים הנגוסים, לכתחילה יש להסיר את הגרגירים הנגוסים. וחיטה שניקרוה צפורים - אף אם כמות הגרגירים הבלתי נקורים אינה פי שישים מהגרגירים הנקורים, אין צורך להסירם, כיון שאין חוששים כלל להחמצת הגרגירים מחמת הרוק שבפי

* את מצות אכילת מצה בליל הסדר, ניתן לקיים במצה העשויה מחמשת מיני הדגן: חיטה, שעורה, כוסמין, שבלת שועל ושיפון. אולם, לכתחילה יש לקיימה במצת חיטה.
* מנהג בני אשכנז מימות עולם שלא לאכול בפסח אורז וקטניות, דהיינו, הן תבשיל העשוי מהן, הן קמח ומאפים המיוצרים מהם, והן שמן המופק מהם. ונחלקו הפוסקים האם מנהג זה הוא רק כאשר הם במצב שאילו היו דגן היו מחמיצים, וכגון שנשטפו במים; או אף במצב שבו לא היו מחמיצים, כגון בקטנית חיה. ולמעשה, מנהג בני אשכנז שלא לאוכלם בכל צורה שהיא.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

חמץ של גוי שאינו ראוי לאכילה ללא בישול - האם מותר להחזיקו בבית בפסח?

ימות השנה, ועלול לטעות בקלות ולאכול. וכה החמירו בחשש זה, עד שהצריכו מחיצה למרות שהחמץ אינו שייך לו, וגם כשמדובר בפת שנאפתה בידי גוי (ראה שו"ע יו"ד קיב). וכמו כן, הצריכו מחיצה גם כשמדובר בחמץ שאינו ראוי לאכילה כמות שהוא, אלא טעון בישול או אפייה, ולא הקלו על סמך השערה כי עד לסיום הבישול או האפייה ייזכר באיסור החמץ. ויש שמקל בקמח שיש בו רק חשש חמץ, שאין צורך בהעמדת מחיצה בפניו, אלא די בכיסויו.

[שו"ע תמ, ב, משנ"ב יג, וביה"ל ד"ה כדי]

ישראל שקיבל פקדון חמץ מהגוי, ללא אחריות לשמירתו לפני הפסח, או שהגוי הכריחו בדרך כלשהי לקבל פקדון זה בפסח עצמו - אינו חייב להוציאו מרשותו; אך אם החמץ מונח במקום שהוא עשוי לשהות בו במהלך ימי הפסח - עליו להעמיד בפניו מחיצה בגובה עשרה טפחים.
ושאר איסורי האכילה וההנאה שבתורה, כגון פירות 'טבל', שלא הופרשו מהם תרומות ומעשרות, מותר להחזיקם בבית אף ללא העמדת מחיצה בפניהם; ורק בחמץ בפסח הצריכו חכמינו ז"ל להעמיד מחיצה בפניו, מפני שהאדם רגיל באכילתו בשאר

הלוח היומי

ד' בשבט | רבי ישראל ב"ר מסעוד אבוהצירא זצ"ל, הבבא סאלי, מנתיבות

ביום זה בשנת תק"ד, הייתה הצלה והרווחה ליהודי העיר מסטילב, לאחר שניצלו מהקוזקים הארורים. בשנת תש"ה, החל גירושם האכזרי של יהודי מחנה הריכוז באושוויץ, ועשרות אלפי יהודים הי"ד נשלחו לצעדת המוות הארורה.

יארצייט:

תקס"ז: רבי משה יהודה לייב ב"ר יעקב ארבל"ך זצ"ל, מסאסוב, בעל תורת/ליקוטי/חידושי הרמ"ל.
תק"ע: רבי אברהם ב"ר אלכסנדר הכהן כ"ץ זצ"ל, מקאליסק. מתלמידי המגיד ממעזריטש.
תרמ"ז: רבי מנחם נחום ב"ר אברהם טברסקי זצ"ל, מטוריסק ובריסק.
תרצ"ב: רבי רחמים ב"ר חיים מלמד הכהן זצ"ל, ר"י שערי רחמים ורבם של יוצאי פרס, בעל כסא רחמים, צדקה ורחמים, ישועה ורחמים ועוד.
תרצ"ט: רבי עזרא ב"ר יוסף עבאדי-שעיו זצ"ל, מרבני ארם צובה.
תשכ"ז: רבי יחיאל יעקב ב"ר משה ויינברג זצ"ל, בעל שרידי אש מברלין.
תשד"מ: רבי ישראל ב"ר מסעוד אבוהצירא זצ"ל, הבבא סאלי, מנתיבות.

"מוטב לי שיאבדו אפילו שבעים ישיבות משאכנס בהבורת כת בעלי מחלוקת ולשון הרע!"

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובא מה שסיפר בנו של ה'חפץ חיים' הגאון רבי לייב זצ"ל בשם בשם הג"ר טוביה אב"ד לונא, שבעת המחלוקת שהייתה בישיבת ראדין נכנס החפץ חיים זי"ע אל הישיבה ודרש כשעתיים במרירות נפש על עוון המחלוקת, ואמר אז לבני הישיבה שעם כל חביבותו ללומדי תורה - מוטב לו שיאבדו אפילו שבעים ישיבות משיכנס בהבורת כת בעלי מחלוקת ולשון הרע!

ודבר נוסף מבהיל מובא שם בשמו, ששמע מה'חפץ חיים' כי הטעם שלא הדגיש בספרו את דברי הרמב"ם שבעלי לשון הרע אין להם חלק לעולם הבא, הוא משום ש"לא רצה להטיל פצצה על הציבור"...! וכעין זה גם כתב הגר"מ שטרנבוך ששמע מפי הגר"מ שניידר זצ"ל.

בהמשך הקדמתו לספר 'חפץ חיים' מוסיף רבנו להרחיב בחומרת עוון לשון הרע, ומלמד כיצד היה עוון זה הגורם לכל הצרות והגלויות.

הוא מונה שם את מעשה המרגלים, שהיה עוון לשון הרע כמו שמבואר בחז"ל, ובגללו נגזרה עלינו גלות - ככתוב בתהילים "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגויים ולזרותם בארצות", וכמו שפירשו רש"י שם והרמב"ן בפרשת שלח. גם גזירת עבודת הפרך במצרים נגרמה בגלל עוון לשון הרע, כמו שנאמר (שמות ב' יד) "אכן נודע הדבר" וראה ברש"י שם. וכן מביא מהמדרש שביאת המשיח תהיה כאשר יתקיים "יחד שבטי ישראל" ולא "אגודות אגודות", ומבאר שזאת משום שמצב של "אגודות אגודות" נגרם על ידי לשון הרע בדרך כלל.

יארצייט הגאון המקובל רבי ישראל ב"ר מסעוד אבוחצירא - ה"בבא סאלי" זי"ע

פעם היה שליח ציבור מסוים שהתפלל אצל ה"בבא סאלי", ובתפילתו הטעים והדגיש כל מילה היוצאת מפיו והתנועע כלולב... ורבינו ביקש שאדם אחר יאמר את חזרת הש"ץ. לאחר התפילה אמר לו רבינו: "יש לך מדי תנועות, דע לך, כשאתה עומד בתפילה, אתה עומד בפני השי"ת ואך ורק אתו, לא אתי ולא עם שום נברא, ומהיום והלאה אל תנסה ליצור 'רושם' על בני אדם".
(הסבא קדישא בבא סאלי ח"א עמ' רטז)

נשתדל להתאמץ לעשות את מעשינו לשם שמים, ולא כדי ליצור רושם בעיני החברה